

# De Kerk in een post-christelijke cultuur<sup>1</sup>

“De Kerk tegen het eind van de 20<sup>ste</sup> eeuw”<sup>2</sup>, hoofdstuk 3

1970 Dr. Francis A. Schaeffer

Alle Schriftaanhalingen komen uit de Statenvertaling 1977. Voetnoten door M.V.

De pressies en de aanvallen, die Schaeffer had voorspeld, hebben de evangelische kerk vandaag verzwolgen. Ze komen door het morele verval in de ons omringende wereld. Ze komen door het conflict tussen christelijke principes en politieke ideologieën. Het meest van al komen ze door de groeiende compromis-moraal en -theologie binnen de kerk, en te midden van de evangelicals in het bijzonder. De inzichten van Francis Schaeffer, hier opnieuw gepubliceerd, hebben cruciale betekenis in het helpen van christenen hoe zij deze strijd het hoofd moeten bieden.

## Heeft de kerk nog een toekomst in onze generatie?

Als antwoord daagt Schaeffer elke christen uit om zijn of haar leven te onderzoeken, of het werkelijk geworteld is in een verbintenis met Jezus Christus, en of het geleefd wordt volgens een orthodoxie van leer, christelijk medeleven, en ware gemeenschap.



[Blad 01](#) - De waarheid van het christendom

[Blad 02](#) - God leeft

[Blad 03](#) - De schuld van de mens

[Blad 04](#) - De noodzaak van oordeel

[Blad 05](#) - De christelijke uitweg

[Blad 06](#) - Iemand kent mijn naam

[Blad 07](#) - Communicatie en de enkeling

[Blad 08](#) - Christelijke gemeenschap

[Blad 09](#) - Existentieel leven

---

## Blad 01 - De waarheid van het christendom

Om het begrip ‘christelijke gemeenschap’ zinvol te maken moeten wij eerst begrijpen wat ‘christelijk’ betekent, en verder wat voor soort mensen zo’n christelijke gemeenschap kunnen vormen.

Vrijzinnige theologen spreken graag over gemeenschap en ze doen net alsof we christenen worden zodra we op het horizontale vlak in die gemeenschaps-verhouding komen te staan. Maar dit is een faliekant verkeerd uitgangspunt. Als zij gelijk zouden hebben, dan zou het christendom uiteindelijk geen hogere waarde hebben dan de humanistische gemeenschap, en hier hebben we het zere punt voor de moderne mens. Hij is zich niet bewust dat de individuele mens enige waarde heeft - het is een onbetekenende nul; dus een gemeenschap van mensen - op welke basis ook - is niet meer dan een verzameling onbetekenende nullen.

**Wij moeten het Reformatorisch geloof vasthouden, en de Reformatorische belijdenissen, en de orthodoxe belijdenisgeschriften die daaraan voorafgaan tot aan de apostolische Geloofsbelijdenis en de belijdenis van Nicea en de christologische uitspraken van Chalcedon.** We moeten die allemaal vasthouden als een kostbare erfenis, maar in al deze belijdenissen hebben wij nog niet het Bijbelse waarheidsbegrip gevangen. Het grondbegrip is dit, dat het christelijk geloof de waarheid ziet in verband met alles wat bestaat.

Ik heb vaak het gevoel dat we hier een van de oorzaken hebben waarom er zo vaak kortsluiting is tussen geloof en werkelijkheid. Wij vinden dat in een deel van de kerk, en bij veel christenen: zij

---

<sup>1</sup> “The Church in a post-Christian culture”, gepubliceerd op: <http://www.antithesis.com/features/post-christian.html>

<sup>2</sup> “The Church at the End of the Twentieth Century”.

begrijpen niet wat het inhoudt als we zeggen dat het christelijk geloof 'waar' is. Dat betekent niet dat het christelijk geloof trouw is aan de belijdenis, hoezeer dat op zichzelf noodzakelijk is. Het betekent zelfs niet dat ons geloof trouw is aan de Schrift, hoe noodzakelijk het ook is om het geloof in de volle inspiratie van de Schrift te bewaren. Maar de betekenis is hierin te vinden dat het christelijke geloof 'waar' is ten opzichte van de werkelijkheid. Het geeft antwoord op de vraag waarom het heelal bestaat en waarom het die bepaalde samenstelling en vorm heeft. Het vertelt ons de waarheid omtrent de mens en het geeft ons de zo noodzakelijke grond onder de voeten door de waarheid te proclameren dat God leeft. Het vertelt ons dat we niet in een onpersoonlijk, maar in een persoonlijk milieu verkeren - het heelal spreekt ons van de Schepper. Wij hebben intellectueel begrip, dat we met intellectuele eerlijkheid kunnen handhaven in de twintigste eeuw.

**Maar dit begrip moet praktisch zijn.** Wat wij weten over het bestaan van God moet uitlopen op een verheerlijking van deze God met onze hele persoonlijkheid, met inbegrip van ons verstand. Het christelijk geloof is niet alleen maar een vorm van leerstelling, maar het is - en ik wil dat sterk benadrukken, het is de hoogste, en de enige ware vorm van mystiek waarbij een mens met z'n hele persoonlijkheid in contact komt met God en waarbij zijn verstand niet aan de kapstok komt te hangen. Dit mag geen theorie blijven maar het moet zijn consequenties hebben in de levenspraktijk, persoonlijk en dan ook in de gemeenschap.

---

## Blad 02 - God leeft

Nota van de uitgever: lees a.u.b. zorgvuldig wat Schaeffer hier schrijft. Het populaire idee van een "persoonlijke relatie" met God (of Jezus), in de betekenis van existentiële ontmoeting, zoals aangevoeld wordt door de hedendaagse christelijke cultuur, wordt hier niet weergegeven.

**Het leven van de enkeling en van de gemeenschap is afhankelijk van een persoonlijke verhouding met God.** Daar draait alles om. Als die verhouding er niet is, dan is ons persoonlijk en ons gemeenschappelijk christelijk en geestelijk leven een loze zaak, niet meer dan schijn. Een echte persoonlijke verhouding met God rust op het feit dat God bestaat en een Persoon is en dat ik een mens ben, naar Zijn beeld geschapen, en dus ook een persoon. God is oneindig. Ik ben oneindig. Maar als Hij een Persoon is, en ik een persoon ben, naar Zijn beeld gemaakt, dan is het niet onnatuurlijk dat ik in een persoonlijke verhouding sta met de God die leeft.

**Wij moeten goed begrijpen dat het begin van het christelijk geloof niet te vinden is in ons behoud: alles begint met de Drie-eenheid.** Voordat er iets anders bestond, bestond God in de hoge orde der Drie-eenheid. Er was toen dus al communicatie en liefde tussen de Personen van de Drie-eenheid. Hieruit vloeit alles voort.

Het natuurlijk karakter van mijn verhouding met God is niet afhankelijk van mijn behoud; het is afhankelijk van wie God is en van wat ik ben.

Om nu in deze verhouding te komen moeten wij geloof hebben. Maar het feit dat een eindig mens in een persoonlijke verhouding staat met de levende God moet ons niet verbazen. Zo'n God hebben wij en zo'n mens heeft Hij geschapen naar Zijn beeld, in wezen verschillend van de dieren, de bomen, de planten en het onbezielde deel van het heelal.

Het grote gebod is om God lief te hebben met hart, ziel en geest. Dit gebod is ons niet eerst meegegeven door Jezus, maar we vinden het al in het Oude Testament en het beschrijft ons precies wat het doel is van het menselijk bestaan - God liefhebben. Maar dit gebod wordt zinloos als ik geen begrip heb van de levende God en als ik niet weet wie of wat ik zelf ben.

De theoloog die praat over God liefhebben en geen zekerheid heeft dat er correlatie is tussen zijn godsbegrip en de levende God, spreekt nonsens. Het is belachelijk om over liefde te spreken tot een god die niet bestaat. Neem als voorbeeld de moderne theoloog die zegt dat bidden op zichzelf onwerkelijk is. Bisschop Robinson toont dit in 'Honest to God' duidelijk aan als hij schrijft dat er geen wezenlijke, verticale verhouding met God mogelijk is. Het is dan onmogelijk om nog enige verhouding met God te hebben omdat eenvoudigweg voor Robinson geen god bestaat die met ons

gemeenschap wil hebben. Maar God is een persoonlijk God, en dus is het gebod om Hem lief te hebben geen onzin.

Of, om een ander voorbeeld te noemen, denk aan de humanist die meent dat de mens een machine is. Als ik een machine ben, chemisch of psychologisch bepaald, dan heeft liefde tot God geen zin meer. En verder, als God filosofisch gesproken de grote 'andere' is, of het onpersoonlijke 'al' - pantheïsme<sup>3</sup> in een of andere vorm - dan is de oproep om God lief te hebben óf een illusie óf een wreed bedrog.

**Alle rijkdommen van het christelijk geloof rusten op het bestaan van God en op het Wezen van God aan de ene kant, en aan de andere kant op het bestaan en het wezen van de mens, van mijn 'ik'. Daarom vinden we de enige solide grondslag voor het christelijk leven als individu en als gemeenschap in een persoonlijke verhouding met de God die leeft en die zelf een Persoon is.**

Uit heel ons doen en laten moet blijken dat we ons ervan bewust zijn dat God leeft. Maar al te vaak zeggen we dat God leeft en verliezen ons dan verder in een (scholastieke<sup>4</sup>) orthodoxie. Wij geven de wereld zo vaak de indruk dat ons hele program van organisatie ervan uitgaat dat God niet bestaat en dat alles terugvalt op ons eigen initiatief.

Stel je voor dat we op zekere morgen wakker werden, onze Bijbel openden, en dan vonden dat twee elementen eruit genomen waren. Niet op de manier van vrijzinnige theologen die alleen maar beweren dat ze er uit zijn, maar dat ze echt verdwenen waren. Veronderstel dat God zelf ze had weggenomen. Neem aan dat we het zouden moeten doen zonder de belofte dat de kracht van de Heilige Geest over ons zou komen, en vervolgens dat de kracht van het gebed verdwenen was. We zouden, naar het schriftuurlijk gebod, moeten gaan leven overeenkomstig deze nieuwe Bijbel zonder de kracht van de Geest en zonder de kracht van het gebed. Mag ik u vragen: als de zaken zo stonden, zou er dan veel veranderen in onze christelijke activiteit?

Geloven wij werkelijk dat God leeft? Als dat zo is, dan leven we heel anders!

---

## Blad 03 - De schuld van de mens

**Natuurlijk weten we, als we om ons heen zien, en in ons eigen hart, dat de mens z'n oorspronkelijke gaafheid waarmee hij geschapen werd, verloren heeft.** Zo moet ik bekennen dat ik persoonlijk opzettelijk gezondigd heb, opzettelijk dingen gedaan heb waarvan ik wist dat ze verkeerd waren. Als ik dus in de positie moet staan waarvoor ik geschapen ben (in een persoonlijke verhouding met de levende God) dan moet de echte morele schuld die ik op me geladen heb, verdwijnen.

**De Bijbel spreekt tot de mens zónder de Bijbel - de mens die niet bij de Bijbel is opgegroeid; maar de Schrift spreekt ook tot de mens mét de Bijbel - in wiens hart een klankbodem is voor de Bijbelse boodschap.** In beide gevallen zegt de Schrift dat alle mensen, hoofd voor hoofd, gezondigd hebben en een morele schuld hebben bij God. Dit is in scherpe tegenspraak met het moderne denken waarin de mens alleen maar schuldgevoelens kan hebben en geen echte schuld, om de eenvoudige reden dat er geen absolute maatstaven zijn die een schuldig-verklaring mogelijk maken. Maar in de Schrift worden alle mensen schuldig verklaard, in echte morele schuld, omdat elk mens bewust gezondigd heeft.

In de eerste vier hoofdstukken van Romeinen spreekt Paulus tot de Griekse en Romeinse wereld, die zoveel overeenkomst vertoont met de wereld van vandaag in intellectuele intensiteit en in verval en decadentie. Hij zet daar uiteen waarom wij christen moeten zijn en hoe we dat kunnen worden. Te beginnen met hoofdstuk 5 spreekt Paulus dan verder tot de christenen als christenen. Het opvallende is dat in het vijfde hoofdstuk, waar hij gelovigen aanspreekt, Adam en Adams opstand tegen

---

<sup>3</sup> Pantheïsme: de leer dat God en de natuur één zijn. Het heelal is eerder een uitbreiding van Gods essentie dan een zelfstandige schepping.

<sup>4</sup> Scholastiek: combinatie van wijsbegeerte en godgeleerdheid, vooral aansluitend bij Aristoteles. Het is in wezen het vermengen van bijbelse gegevens met allerlei buitenbijbelse filosofische gedachten.

God wordt aangehaald om voor gelovigen de oorsprong van de zonde in de wereld te verklaren. Als hij het heeft over de ongelovigen in de eerste hoofdstukken, en duidelijk maakt waarom ze begrijpen moeten dat ze echte morele schuld hebben, dan betoogt hij dat zij persoonlijk en bewust dingen hebben gedaan, waarvan ze wisten dat ze verkeerd waren.

Zo spreekt hij in Rom. 1:32 tot 2:3 over de mensen zonder de Bijbel:

“Die, daar zij het recht Gods weten,  
([namelijk], dat zij, die zulke dingen doen,  
de dood waardig zijn) niet alleen ze doen,  
maar ook mede een welgevallen hebben in hen, die ze doen.  
Daarom zijt gij niet te verontschuldigen, o mens,  
wie gij zijt, die [anderen] oordeelt;  
want waarin gij een ander oordeelt,  
veroordeelt gij uzelf;  
want gij, die [anderen] oordeelt, doet dezelfde dingen.  
En wij weten, dat het oordeel Gods  
naar waarheid is, over hen,  
die zulke dingen doen.  
En denkt gij dit, o mens,  
die hen oordeelt, die zulke dingen doen, en ze doet,  
dat gij het oordeel Gods zult ontvluchten?”

Laat mij dit duidelijk mogen maken met een illustratie die ik al eens eerder gebruikt heb. Als elke baby die geboren werd een taperecorder om z'n hals kreeg, en deze taperecorder alleen maar de morele maatstaven vastlegde die het kind in het opgroeien zou gebruiken bij zijn beoordeling van andere mensen, dan zouden die maatstaven heel wat lager kunnen zijn dan die van de Bijbel, maar het staat vast dat er maatstaven zouden zijn, morele maatstaven in een of andere vorm. Vroeger of later komen deze mensen dan tot het grote ogenblik dat zij voor de Goddelijke rechter verschijnen. Veronderstel dat God dan gewoonweg de knop van de taperecorder zou indrukken zodat elk mens zijn eigen woorden zou horen waarmee hij op morele gronden een oordeel had uitgesproken over anderen. Jarenlang zou hij kunnen luisteren hoe hij andere mensen veroordeeld had - geen esthetische oordeelvellingen, maar morele. Dan zou God tot die mens kunnen zeggen: Je hebt je niet laten leiden door Mijn Woord, maar waar blijf je nu op grond van je eigen morele vonnissen over anderen?

In het hierboven aangehaalde Schriftgedeelte wordt duidelijk gemaakt dat iedereen moet verstommen voor Gods rechterstoel. Iedereen zal moeten toegeven dat hij bewust en opzettelijk dingen gezegd en gedaan had waarvan hij wist dat ze verkeerd waren. Niemand durft dat ontkennen.

**Er zijn twee soorten van zonde.** Er is een vallen in zonde. Er is dan geen opzet in het spel en vóór we het weten is het een feit geworden. Maar er is ook een andere vorm van zonde, die we bewust en opzettelijk bedrijven. En niemand kan zeggen hiervan vrij te zijn. Wat Paulus zegt is niet theoretisch en abstract, maar hij zegt het zo algemeen mogelijk en tot ieder persoonlijk: ‘O mens’ - gelovig of ongelovig.

In Rom 2:17 spreekt hij de gelovige aan, en zegt dan precies hetzelfde. **God is volkomen rechtvaardig. De mens wordt geoordeeld en schuldig verklaard naar dezelfde maatstaven die hij zelf gebruikt heeft om anderen te veroordelen.**

---

## Blad 04 - De noodzaak van oordeel

**Laat me hier uitdrukkelijk waarschuwen: het oordeel van God is meer dan alleen maar rechtvaardig - het is noodzakelijk.** Alleen als wij dit scherp zien kunnen wij een zinvol antwoord geven op de problemen van de twintigste eeuw, want dan alleen kunnen wij een oplossing geven

voor de klemmende vragen die de mens altijd hebben benauwd en dat vandaag nog doen. In de eerste plaats, wij moeten absolute, universele maatstaven hebben als grondslag van ons oordeel.

Als die grondslag er niet is komt de werkelijkheid in de lucht te hangen. Fantasie kan niet meer onderscheiden worden van de werkelijkheid, het individu heeft geen waarde meer en 'goed' en 'verkeerd' worden woorden zonder inhoud.

Op twee manieren probeert men het oordeel van God weg te praten. Je kunt beweren dat er geen absolute maatstaven bestaan. Maar een god die niet het volle pond zou eisen, zou een god zijn die het product is van kinderlijke fantasie. En wat erger is - niet alleen zijn wij dan gevangen in relativisme, maar God zelf is in dat relativisme gevangen. Als God niet de rechter is en als Zijn wezens-eigenschappen niet de wet zijn voor het heelal, dan hebben wij geen absolute maatstaven. We hoeven ons er niet voor te schamen dat wij geloven dat elk mens voor Gods rechterstoel zal komen om geoordeeld te worden in de volle historische betekenis van het woord. Wij moeten dit integendeel duidelijk naar voren brengen. Want als dit niet waar zou zijn, dan zouden we niet langer een absolute maatstaf hebben. Wij zouden ook geen antwoord hebben voor de [moderne] mens.

De andere methode om Gods oordeel over de individuele mens weg te praten is om aan de mens elke betekenis te ontfemen, om hem te beschouwen als een machine, of als een wezen dat aan de wetten van de chemie of van psychologie gehoorzamen moet zodat hij niet verantwoordelijk is voor zijn doen en laten in de wereld. En als hij niet verantwoordelijk is kan hij dus ook niet berecht worden. Behalve de noodzakelijkheid van absolute maatstaven moet de mens dus ook zijn eigen ware betekenis leren zien. Tenzij wij die betekenis scherp zien, laten we de mens, in naam van het christelijk geloof, wegzinken in de heksenketel van de gedachtenwereld van onze eeuw waarin elke betekenis van het individu wordt ontkend.

Het komt dus kort en goed hierop neer: **de enkeling is niet vervreemd van God door de schepping. Niets is natuurlijker dan dat hij in een persoonlijke verhouding met God leeft. Maar hij is vervreemd van God door zijn opstand tegen God en daarom rest ons alleen nog maar de oplossing die de Schrift ons biedt.**

---

## Blad 05 - De christelijke uitweg

Wat is nu die oplossing die Paulus aanwijst aan de gelovige en aan de ongelovige?

Er is een verbazingwekkende oplossing voor dit probleem. De verbazing erover is misschien verdwenen omdat we het zo vaak gehoord hebben en tenslotte voor kennisgeving aanvaardden. Maar iemand die dit alles voor de eerste keer hoort, het niet ziet als een stukje droge dogmatiek, en die de volle kracht ervaart van Gods oplossing van het benauwende dilemma, die zal het woord 'verbazingwekkend' niet te sterk vinden.

**“Want ik schaam mij het Evangelie van Christus niet; want het is een kracht<sup>5</sup> Gods tot zaligheid een ieder, die gelooft, eerst de Jood, en [ook] de Griek” (Rom 1:16).**

Paulus verklaart dit verder in Rom. 3:23-26:

**“Want zij hebben allen gezondigd, en derven de heerlijkheid Gods”.**

Herinner u tegen wie Paulus spreekt - de intellectuele en overbeschaafde Griekse en Romeinse wereld. **“Want zij hebben allen gezondigd, en derven de heerlijkheid Gods”.** In het Grieks staat het duidelijker: **“Want allen hebben gezondigd (verleden tijd) en komen tekort (tegenwoordige tijd) aan de heerlijkheid Gods”.** Maar zij worden **“om niet gerechtvaardigd”** (= gratis; vs. 24).

**In het hele proces van ons behoud is nergens plaats voor menselijke prestatie.** Toch is hardnekkig geprobeerd om de mens hierin een actieve rol te geven. We vinden dat bij de Judaïsten in de

---

<sup>5</sup> Gr. *dunamis*, waarvan ons woord 'dynamiet' afgeleid is.

tijd van Paulus en bij de klassieke Rooms-katholieke leer met de goede werken. We vinden het ook weer in de modernistische theologie, het is overal hetzelfde. Met allerlei omweggetjes wordt geprobeerd om de mens een rol te laten spelen. Maar de Schrift sluit resoluut alle menselijke verdienste-lijkheid uit in het verlossingswerk. Wij worden “om niet”, gratis gerechtvaardigd:

“En worden om niet gerechtvaardigd, uit Zijn genade, door de verlossing, die in Christus Jezus is; Die God voorgesteld heeft [tot] een verzoening, door het geloof in Zijn bloed, tot een betoning van Zijn rechtvaardigheid, door de vergeving der zonden, die te voren geschied zijn onder de verdraagzaamheid Gods; Tot een betoning van Zijn rechtvaardigheid in deze tegenwoordige tijd; opdat Hij rechtvaardig zij, en rechtvaardigende hem, die uit het geloof van Jezus is” (Rom 3:24-26).

Over de atoombom gesproken! Dit is in hoge mate explosief, en het treft het humanisme van elke tijd en wel bijzonder het humanisme van de twintigste eeuw in het hart. Wij lopen vaak te gemakkelijk over vers 26 heen:

“Tot een betoning van Zijn rechtvaardigheid in deze tegenwoordige tijd; opdat Hij rechtvaardig zij, en rechtvaardigende hem, die uit het geloof van Jezus is”.

God handhaaft Zijn absolute maatstaven en toch kan de enkeling met Hem verzoend worden, in een persoonlijke relatie met Hem staan waardoor het leven weer zin en betekenis krijgt. Hier wordt het duidelijk dat de enkeling zeer beslist geen nul is.

---

## Blad 06 - Iemand kent mijn naam

**Het resultaat van Christus' kruisdood is niet dat wij nu in een onpersoonlijke verhouding staan tot God. Verlossing is niet maar een groots theologisch begrip. Het is dat, maar het is veel meer dan dit. De goede Herder kent Zijn schapen bij name!**

Er zijn veel christenen die dit vijftig of zestig jaar lang gehoord hebben, en als ze het weer lezen, zijn ze half in slaap. Maar er zijn ook mensen die in deze eeuw leven, in een wereld van stilte, waar geen woord gehoord wordt, de wereld waarvan Wittgenstein en Bergman in hun jonge jaren spraken, waar een wanhopig verlangen is naar communicatie en liefde, een wereld waarin niemand echt leeft. Tot deze mensen zou ik willen zeggen:

De Goede Herder kent Zijn schapen bij naam.

Wie christen wordt, wordt geen dood nummer, geen kaart in een systeem.

Kunnen die studenten die opgeslokt zijn door de grote universiteiten en die hun menselijke eigenwaarde hebben zien verdwijnen in die grote machine waarin ze een klein, onbetekenend onderdeelje zijn, niet inzien dat hier iets heel anders geboden wordt? Iemand kent je naam in die grote massa. Iemand kent je naam als je protesteert tegen het dode mechanisme in de universiteit die geregeerd wordt door de computer. Die Iemand is Oneindig en zodoende kan Hij elk individu kennen alsof dat de enige was met wie Hij contact had. **Omdat de Goede Herder een echt mens is en tegelijk meer dan een mens (de tweede Persoon van de Drie-eenheid, wat Hij van eeuwigheid af geweest is) is Hij in staat om met elk mens afzonderlijk contact te hebben.**

Als ik door Gods genade Christus aanneem als mijn Verlosser, mijn Messias, dan is mijn echte, morele schuld voor God uitgewist en dan sta ik weer op de plaats waarvoor God mij geschapen heeft - in een wederzijdse persoonlijke verhouding met een persoonlijk God. Dit is een verticale persoonlijke relatie. Ik mag nu zeggen ‘Abba, Vader’<sup>6</sup>. Abba is een ontlending aan het Aramees. Vader is het gewone Griekse woord. Nu kan ‘vader’ in het Grieks een vriendelijke of ook een strenge vader aanduiden. Maar Abba kan maar één soort vader aanduiden, want Abba is Papa. Met eerbied mogen wij nu de levende God, de Schepper van het heelal, aanspreken als Papa, een naam waarin kinderlijke liefde en kinderlijk vertrouwen doorklinken. Je mag Hem zo aanspreken als je tot Hem gekomen bent langs de weg die Hij gebaad heeft, zonder enige menselijke verdienste, door het

---

<sup>6</sup> Rom 8:15.

volbrachte werk van Christus die gekruisigd werd. Je mag dat doen, maar dan altijd met eerbied en ontzag.

Wat ons hier geboden wordt is een geweldig iets, een persoonlijke verhouding met de Vader, een verhouding van Vader-kind. Als ik nu bid: 'Onze Vader die in de hemelen zijt', dan is dat niet maar een manier van spreken, zoals de moderne theologie zegt, maar het is een werkelijkheid. Hij is mijn Vader, mijn Papa.

Het heelal is nu niet meer zwijgend, en onpersoonlijk. Er is Iemand die mij liefheeft en tegen Wie ik spreken mag, en dan luistert Hij. We mogen samen een gesprek voeren en Hij de levende God, luistert en omdat Hij niet een mechanisch onderdeel van het heelal is, kan Hij ingrijpen in de geschiedenis, in mijn leven, op mijn gebed.

**En hiermee valt de hele moderne levens- en wereldbeschouwing in duigen. Ik leef nu in een ander heelal, in een andere wereld!**

Met deze analyse en deze oplossing komen nu ook de drie problemen van de moderne mens op een plaats te staan waar we ze baas kunnen. Allereerst: God is heilig, dus er zijn absolute maatstaven. Vervolgens: de mensheid is niet in een hopeloze positie. Ten derde: de mens heeft betekenis. Hij is geen stok of blok, niet een geprogrammeerde computer. We vinden hier een combinatie van de drie explosieve antwoorden die de mens moet kennen.

Natuurlijk is dit niet alleen maar een antwoord op de noden van de mens in de twintigste eeuw, - het is Gods oplossing van het grondprobleem van alle tijden. De mens is losgeslagen van God niet door de schepping, maar door zijn opstand. En God heeft een oplossing geschonken waar we allemaal opgewonden over moet raken. Dit is uiteindelijk het enige dat ons werkelijk in vuur en vlam kan zetten. En ik heb mijn buik vol van 'Schriftgetrouwe' orthodoxie die niet langer deze opwinding kent over Gods oplossing.

---

## **Blad 07 - Communicatie en de enkeling**

**Om te begrijpen wat de aard is van de christelijke gemeenschap in de kerk moeten wij eerst begrip hebben van de individuele mensen waaruit die gemeenschap bestaat. Die enkeling is voor God belangrijk. Christus geeft Zijn liefde en genade niet aan een naamloze massa.**

Omdat God persoonlijk geïnteresseerd is in de enkeling, heeft Hij hem kennis gegeven, een kennis die de mens dringend nodig heeft, en die hij ook zich eigen kan maken. God heeft die kennis ons meegedeeld in een inhoudsvolle, onder woorden gebrachte communicatie in de Schrift. Dat hoeft ons niet te verbazen. Het zou verbazingwekkend zijn als we niet beseften wat de mens in feite is: geschapen naar Gods beeld. God heeft hem zo gemaakt dat hij op het horizontale vlak communiceren kan met zijn medemens door hem de mogelijkheid te geven de ander te benaderen met *woorden*. En daarom is het helemaal niet vreemd dat de persoonlijke God ook contact heeft met de mens door te spreken, door woorden te gebruiken.

Zelfs de felste atheïst moet toestemmen dat dit logisch is vanuit het christelijk uitgangspunt. Indien er een persoonlijk God bestaat als een heilige Drie-eenheid, zodat er in alle eeuwigheid communicatie is geweest en als Hij de mens geschapen heeft naar Zijn beeld, in staat om ideeën en gedachten onder woorden te brengen, (en de hele moderne antropologie zegt dat dit het kenmerk van de mens is - het is het meest markante verschil tussen mens en dier), dan is het helemaal niet vreemd dat God ons dingen meedeelt langs de weg van woorden.

**God heeft ons twee soorten inhoudsvolle openbaring gegeven in de Bijbel. In de eerste plaats vinden wij onderwijs en geboden. En in de tweede plaats krijgen we een verslag van Zijn werk in onze menselijke historie. De combinatie van deze twee geeft ons toereikende kennis, niet maar als kennis zonder meer, doch ook als motief voor ons handelen.**

God heeft ons geen alomvattende kennis gegeven, maar wát Hij ons bekend gemaakt heeft is waar - wat Hij ons geopenbaard heeft aangaande Zichzelf en aangaande de kosmos waarin wij leven, is

waarheid. Laat mij het nog eens mogen zeggen: het is geen alomvattende kennis, maar ze is betrouwbaar.

We gaan nu een stap verder en zien dat Jezus gekomen is om profeet, priester en koning te zijn. Hij deelt ons kennis mee. Hijzelf is in Zijn persoon de openbaring der Godheid. Maar we mogen geen verschil maken tussen de kennis die Jezus geeft, en de kennis die de Bijbel geeft. Jezus zelf wil hier van geen dichotomie<sup>7</sup> weten. Jezus zegt dat Hij kennis geeft, maar Hij citeert zelf altijd de Schrift als de bron van kennis voor de enkeling. De Schrift en het getuigenis van Christus gaan hand in hand. Wat wij hier dus vinden is een kennisoverdracht van persoon tot persoon.

---

## Blad 08 - Christelijke gemeenschap

**Nu zijn we zo ver dat we over de gemeenschap kunnen gaan spreken.** Maar ik wil beginnen met weer de nadruk te leggen op het feit, dat niemand in een persoonlijke verhouding tot God komt te staan door lid te worden van een christelijke gemeenschap, een plaatselijke kerk of enige andere gemeenschapsvorm. Zoals ik al gezegd heb, de modernistische theologen hebben getracht om een andere opvatting van gemeenschap te introduceren. Zij zeggen dat de enige manier om in contact te komen met God is, bij een groep te behoren. Het idee is dan, dat je eerst in een gemeenschap wordt opgenomen. In deze gemeenschap is een horizontale verhouding. Via deze menselijke ik-jij verhoudingen wordt de mogelijkheid gevonden om te komen tot de verheven ik-U verhouding.

Deze leer is niet christelijk. **Een christelijke gemeenschap is onbestaanbaar tenzij de individuele leden ervan eerst Christus hebben aanvaard en zo christenen zijn geworden.** De gemeenschap is gebouwd op mensen die door Christus in een persoonlijke verhouding met de levende God staan. Het zijn de schapen van de Goede Herder, die ze allen bij name kent, zij zijn in Hem als de ranken in een wijnstok, ze horen bij Hem als de bruid bij de Bruidegom, het zijn hun zonden waarvoor Christus stierf aan het kruis.

Dit is het verschil tussen de sacramenten van Doop en Avondmaal. De Doop wordt bediend eens voor altijd. Het is een teken en zegel van de inlijving in Christus en een gedoopt worden met de Heilige Geest. Dat gebeurt maar eens, en kan nooit herhaald worden. Het Avondmaal wordt steeds weer bediend omdat het een teken en zegel is van het brood des levens, dat we steeds weer nodig hebben. Het is, om een modern woord te gebruiken, existentieel.

De deelnemers aan deze weldaden vormen samen de christelijke gemeenschap. Wij hebben aandacht gegeven aan de verhouding van de enkeling met God. De gemeenschap staat in diezelfde verhouding. En ik geloof dat we hier een pijnlijk tekort vinden. Wij zien de kerk vaak als een formeel iets, een statisch geval, en op de een of andere manier heeft de kerk opgehouden een warm, levend lichaam te zijn. Het christelijk geloof moet persoonlijk aanvaard worden, maar daar mag het niet bij blijven, het mag nooit individualistisch zijn. Wij komen tot God als enkeling, maar meteen daarna komen wij in een gemeenschap.

Direct nadat God de mens geschapen had, schiep Hij iemand als evenbeeld - Eva - die ánders was en toch het evenbeeld van Adam was, zodat er een horizontale, eindige, persoonlijke gemeenschap was tegelijk met de verticale persoonlijke gemeenschap met de oneindige, persoonlijke Schepper. Zo wilde God het. In het Nieuwe Testament - in het Oude ook, maar daar liggen de zaken enigszins anders - worden we geroepen om bewust in een gemeenschap te leven, in een verhouding met mede-christenen.

**Begrijp me goed: er kunnen individuele gelovigen zijn die niet in de gemeenschap zijn opgenomen, maar een christelijke gemeenschap kan niet bestaan zonder individuele gelovigen.** Bijbelgetrouwe christenen die de noodzaak hebben gezien van een persoonlijke verhouding met God kunnen zich isoleren van de christelijke gemeenschap, maar dat is een onnodige armoede. Wij mogen geen individualisten zijn. Waar geloof is daar moet gemeenschap komen. Zoals ik al eens

---

<sup>7</sup> Dichotomie: scheiding in twee volledig afzonderlijke delen.



eerder heb gezegd: wij moeten evenzeer trouw zijn aan de Schrift ten opzichte van de gemeenschap als we dat moeten zijn ten opzichte van de leer.

Er zijn natuurlijk allerlei vormen van christelijke gemeenschappen - plaatselijke kerken, theologische opleidingsscholen, christelijke scholen voor voortgezet onderwijs, zendingsgenootschappen enz. Dat zijn, of althans ze hopen te zijn, christelijke gemeenschappen, ook al is de doelstelling verschillend. Toch staan ze niet allemaal op één lijn want - met uitzondering van de plaatselijke kerk - zijn ze menselijke instellingen, in het leven geroepen om in een bepaalde tijd in een bepaalde behoefte te voorzien. Maar in het Nieuwe Testament heeft God zelf de kerk in het leven geroepen en een bepaalde vorm daarvoor voorgeschreven. Dit voorschrift is van kracht voor de hele periode waarin wij leven: van Pinksteren tot aan de Wederkomst.

---

## **Blad 09 - Existentieel leven**

**Afgezien van de uiterlijke vorm moet de christelijke gemeenschap als gemeenschap begrijpen dat de voornaamste verhouding niet horizontaal, maar verticaal is.** Die gemeenschap bestaat uit mensen die in een persoonlijke verhouding met God staan en zo moet de gemeenschap van die mensen er in eerste instantie op gericht zijn om als een geheel in directe relatie te staan met God. De voornaamste roeping van de gemeenschap is niet om het verlorene te zoeken, hoezeer dat op zichzelf noodzakelijk is. Het voornaamste is om als een gemeenschap in een levende, existentiële, ononderbroken gemeenschap te staan met God. De plaatselijke gemeente, de christelijke studentenvereniging, de familie - welke gemeenschap ook, deze gemeenschap der heiligen behoort in eerbied en ontzag dienstbereid voor Gods aangezicht te staan.

**Doen we dit werkelijk?** Maar al te vaak is ons samenzijn zo iets als een vergadering van een handelsvereniging. Kort geleden sprak ik met een man die samen met andere familieleden eigenaar was van grote katoenfabrieken in Engeland. Hij zei: 'U hebt gelijk, u hebt groot gelijk. Ik ga naar twee verschillende soorten vergaderingen toe: christelijke vergaderingen, samen met mijn broeders en zusters in Christus, en zakelijke vergaderingen op de katoenfabriek. Zo nu en dan vraag ik me plotseling af: op wat voor soort vergadering zit ik nu?'

**Gemeenschap met God komt voor een groep gelovigen niet vanzelf.** Ook al bestaat die groep mensen uit puur orthodoxe lieden, die de zichtbare kerk zuiver willen houden en het historisch-christelijke geloof willen handhaven, dan betekent dat nog niet dat die groep op zich zelf mechanisch en automatisch in bewuste dienstbaarheid voor Gods aangezicht staat. Het is iets dat we bewust en ononderbroken moeten nastreven. De enkeling, maar dan ook de groep, moet bewust de hulp van Christus zoeken, de leiding van de Heilige Geest, niet in theorie, maar in werkelijkheid, met een open oog voor het feit dat elke gemeenschap met onze medemens pas zinvol wordt als eerst de gemeenschap met God zuiver is. De enkeling, maar dan ook de groep, moet zich afhankelijk weten van Christus, moet nauwgezet de leiding zoeken van de Heilige Geest. En dit moet niet een theorie blijven - we weten dat we afhankelijk zijn - maar het moet blijken uit al ons doen en laten. **Zonder de juiste verhouding met God wordt elke verhouding met onze medemens zinloos. Het verticale komt eerst, en daarna het horizontale! Alleen dan kan een persoon of een groep van personen waarachtig christelijk zijn.**

Als we zo onze roeping verstaan beseffen wij ook waar wij staan in de horizontale verhoudingen. In een christelijke gemeenschap zijn wij allen mensen, nakomelingen van Adam, geschapen naar Gods beeld. Wij hebben één en dezelfde Schepper, hebben dezelfde oorsprong. Vervolgens zijn wij broeders en zusters in Christus omdat wij, door Gods genade, in Hem zijn ingelijfd.

Als wij dus in groepsverband bijeen zijn, dan kennen wij elkaar. Dat is anders dan bij betogingsopochten waar de deelnemers vreemden voor elkaar zijn - ze mogen een betoging op touw zetten voor de gemeenschap, maar zij hebben geen basis voor gemeenschap boven die van hun biologische verwantschap.

Zo kunnen wij nu gaan leven op een zuiver persoonlijk vlak, en kunnen we ook in groepsverband naar schriftuurlijke maatstaven gaan handelen. Maar dit alles krijgt pas inhoud en betekenis als het een dagelijkse realiteit wordt.

---

**The Church at the End of the Twentieth Century**, published by [Crossway Books](#), is now out of print. It is available, however, in the full 5-volume edition of Complete Works of Francis A. Schaeffer.

©1970 Francis Schaeffer. 1994 Edith Schaeffer

Published by Crossway Books. Republished here — as part of our effort to call attention to Dr. Schaeffer's many invaluable books — with their permission.

<http://www.antithesis.com/features/post-christian.html>

[http://www.antithesis.com/community\\_pages/labri.html](http://www.antithesis.com/community_pages/labri.html)

---

[verhoevenmarc@skynet.be](mailto:verhoevenmarc@skynet.be) - [www.verhoevenmarc.be](http://www.verhoevenmarc.be) - [www.verhoevenmarc.be/NieuwsteArtikelen.htm](http://www.verhoevenmarc.be/NieuwsteArtikelen.htm)